*attention is focused on priority areas such as active Ukrainization of the population and the development of language and communication skills of citizens, as well as support for the study of foreign languages. An analysis of measures to implement language policy in Ukrainian society is conducted, emphasizing its key role in preserving national identity and national security of Ukraine. In the context of Lithuanian language policy, emphasis is placed on supporting the state language and culture in response to historical and political changes, and the main goals of language policy are defined according to the country's normative legal documents. In the case of Latvia, it is determined that language policy recognizes language as a key element of national identity, directing efforts towards preserving the stability of the national language and supporting multilingualism. Estonia's language policy is characterized by complexity and versatility, taking into account the diversity of application areas. Strategies aimed at preserving and supporting Estonian as the state language are identified, as well as promoting the study of this language abroad and creating conditions for effective learning of other languages. Thus, it is established that language policy plays an important role in shaping language awareness of citizens and national identity. It is aimed at ensuring the stability and development of the linguistic space of each country, as well as responding to contemporary global challenges such as multiculturalism and globalization.*

***Key words:*** *Baltic countries, language awareness, language competence, language education, language environment, language policy, language policy strategies, language resources, Ukraine.*

***УДК 378.147:[159.923.35:008***
***DOI https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series5.2024.99.03***

***Гладкий М. В., Шапран О. І.***

## ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ МЕНТАЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ СКІФІВ

*Стаття присвячена актуальній проблемі формування національної ментальності майбутніх українських учителів із використанням культурної спадщини народів, що проживали на території нашої держави (скіфів). Акцент у науковій публікації зроблено на уточненні сутності поняття «педагогічні умови» та визначенні їх особливостей як узагальненої сукупності об’єктивних можливостей та обставин для забезпечення ефективності та оптимізації педагогічного (освітнього) процесу (необхідність установлення внутрішніх та зовнішніх зв’язків освітнього процесу, котрі впливають на його якість; штучність конструювання педагогічних умов; наявність технологічної і практичної складових реалізації виокремлених дослідником педагогічних умов). На основі проведеного контент-аналізу та прогнозування з’ясовані педагогічні умови формування національної ментальності майбутніх учителів із використанням історичної спадщини скіфів, а саме: актуалізація усвідомлення майбутніми вчителями ціннісної природи української ментальності у процесі етнізації змісту їх професійної підготовки засобами культурної спадщини скіфів; створення освітнього середовища вищої школи засобами скіфських реліквій, що впливає на розвиток особистісного ментального простору кожного майбутнього вчителя; обґрунтування та застосування у практиці роботи ЗВО експериментальної програми формування національної ментальності майбутніх учителів як реалізації набутих знань і мотивів в активному громадянському житті; розробка комплексного навчально-методичного інструментарію використання культурної спадщини скіфів із метою формування їх національної ментальності. Зроблено висновок про зміну загального розуміння ролі культурної спадщини скіфів у стратегіях освітньої політики України, необхідності реконструкції об’єктів минулого, їх збереження у потоці нескінченних змін й адаптації до ефективного застосування у складному та динамічному сучасному освітньому середовищі України.*

***Ключові слова:*** *педагогічні умови, формування національної ментальності, культурна спадщина скіфів, цінності, освітнє середовище вищої школи, етнізація змісту освіти, майбутні вчителі.*

Проблеми національного менталітету завжди була актуальною для українського суспільства. Однак, у період широкомасштабної війни України з російськими окупантами, у суспільстві з’явилося усвідомлення єднання українського народу, важливості національної ідентифікації громадян, що укріплюють незламність української нації у її боротьбі за свободу і незалежність. Саме в умовах воєнного стану українська нація згадує історичні шляхи до перемоги, військові походи та культурну спадщину предків, серед яких важливу роль відіграють і скіфи як незламні воїни, культура яких і сьогодні надихає потомків на нові звершення.

Цікавість до досліджень означеної проблематики в науковому співтоваристві визначило **мету нашого дослідження** – виокремлення та характеристика педагогічних умов формування національної ментальності майбутніх учителів із використанням культурної спадщини скіфів.

Окремі аспекти визначення педагогічних умов для формування різних досліджуваних об’єктів і явищ висвітлюються у працях таких науковців, як Н.Видолоб [1], Д. Кільдеров [3], М. Носко і О. Мехед [7], О. Реброва [9], Н. Флегонтова [10], І. Фоменко [11] та ін. Проблема національної ментальності розглядається у науковому доробку таких учених як Я.Калакура [2], О. Литвиненко [5], В. Мірошніченко, Г. Добровольська [6], О. Реброва [8], А. Фурман [12], Д. Мунджері (D. Munjeri ) [13] та ін.

Контент-аналіз сучасної психолого-педагогічної літератури довів, що в дисертаційних роботах, присвячених професійній підготовці майбутніх учителів, широко вживаються різні тлумачення поняття «педагогічні умови», де вони виступають метою або предметом певного наукового дослідження. Дуже часто аналізується філософський зміст цього поняття, бо термін «умова» віддзеркалює універсальні відношення до факторів упливу на розвиток певного предмету або явища і трактується як: середовище, у якому перебуває предмет; ситуація, у котрій щось відбувається із певним явищем; обставини, що впливають на предмет. Отже, умови визначають певні чинники, обставини, середовища існування, ситуації, що визначають оптимальні шляхи створення, реалізацію або вдосконалення предметів чи явищ.

Н. Флегонтова зауважує, що умова – це те, від чого залежить щось інше (обумовлене), котре уможливлює наявність речі, стану або процесу, на відміну від причини, котра з необхідністю та неминучістю породжує що-небудь (дію, результат дії), а також від підстави, яка є логічною умовою наслідку. Педагогічні ж умови, як зазначає ця авторка, є якісною характеристикою основних факторів, процесів і явищ освітнього середовища з відповідними вимогами до організації діяльності, сукупності об'єктивних можливостей та обставин педагогічного процесу, що реалізовуються в освітньому середовищі, сприяють забезпеченню розв'язання конкретного педагогічного завдання, комплекс заходів підвищенню ефективності освітнього процесу [10, с. 147–148]. Відтак, педагогічні умови виступають узагальненою сукупністю об'єктивних можливостей та обставин, котрі забезпечують ефективність й оптимізацію педагогічного процесу.

Д. Кільдеров вважає педагогічні умови складовою не лише педагогічного процесу, але й усієї освітньої системи, яка вміщує внутрішні та зовнішні чинники освітнього, просторового, матеріального та соціального середовища, котрі враховують специфіку внутрішніх та зовнішніх зв'язків між різними компонентами та впливають на розвиток, виховання, навчання студентів [3, с. 29]. Отже, цей учений вказує на наявність внутрішніх та зовнішніх зв'язків освітнього процесу, котрі визначають його якість.

Продовжують думку попередніх науковців М. Носко й О. Мехед, які упровадження педагогічних умов розглядають як спеціально сконструйований процес, котрий є підсистемою загальної системи та слугує основою реалізації розробленої автором моделі системи професійної підготовки [7, с. 195–196]. Отже, М. Носко й О. Мехед доводять штучність конструювання педагогічних умов при використанні їх у різних педагогічних моделях.

На взаємозв'язок педагогічних умов і моделей вказує І. Фоменко, яка педагогічні умови розглядає у якості структурної оболонки педагогічних технологій чи педагогічних моделей; завдяки педагогічним умовам реалізуються компоненти технології [11, с. 107]. Таким чином, І. Фоменко акцентує увагу на технологічній складовій реалізації виокремлених дослідником педагогічних умов.

Отже, під педагогічними умовами часто розуміють *обставини й чинники*, котрі визначають результативність освітньої системи (*педагогічного процесу*). Варто враховувати те, що педагогічні умови не можна зводити лише до зовнішніх обставин, сукупності чинників, що здійснюють уплив на певний освітній процес, адже освіта становить єдність внутрішнього і зовнішнього, суб'єктивного й об'єктивного. Таким чином, якщо педагогічна умова встановлює певні залежності предмету, то вияв цього ефекту залежить від усвідомлення наявної умови, її практичної реалізації із метою досягнення запланованого результату.

Із урахуванням недостатньої розробленості означеної проблематики в сучасній психолого-педагогічній літературі здійснено спробу проаналізувати фактори й чинники впливу на формування ментальності молоді в працях сучасних науковців. Так, Н. Видолоб, досліджуючи психолого-педагогічні умови формування української ментальності учнів основної школи (на матеріалі уроків української літератури), спирається на використання в освітньому процесі психологічних механізмів національної ідентичності та ідентифікації в поєднанні з емоційно-мотиваційним рефлективним сприйняттям інформаційного матеріалу уроків української літератури в основній школі, що забезпечує формування в учнів кращих рис української ментальності. Провідними психологічними механізмами, що використовувалися Н. Видолоб в процесі формування основних рис сучасної української ментальності учнів основної школи були *національна ідентичність і самоідентифікація*. Ефективний механізм переходу знань у переконання й ідеали включав в себе: вироблення особистісного ставлення до морально-ментальних норм, формування позитивних емоцій, накопичення досвіду морально-ментальної поведінки, оскільки це досягалося через особисту заангажованість учителя і його учнів. Етнічна й національна самоідентифікація відбувалася як процес і як результат гармонійного розвитку особистості, яка з наймолодшого віку живе в оточенні реалій свого народу, поступово оволодіває багатством мови цього народу, вбирає його традиції, естетичні смаки й уподобання, його гуманізм і прагнення до цивілізації та прогресу [1]. Отже, ця дослідниця звертає увагу на такі психолого-педагогічні умови формування національної ментальності як вироблення особистісного ставлення до морально-ментальних норм, формування позитивних емоцій, накопичення досвіду морально-ментальної поведінки.

О. Реброва розглядає педагогічні умови формування художньо-ментального досвіду майбутніх учителів мистецьких дисциплін та посилається на такі умови, котрі можуть бути використані як наскрізні та впроваджені в усі ланки освітнього процесу шляхом корегування організаційної системи професійного становлення. Такими педагогічними умовами О. Реброва вважає привнесення ознак поліхудожності, етно-національності й полінаціональності (своєрідного художньо-естетичного плюралізму), цілеспрямоване активне долучення студента до усвідомлення особливостей фольклорно-міфологічного типу ментальності на підґрунті врахування

етнічного регіонального компоненту [9, с. 182–183]. Ця дослідниця акцентує увагу на виокремлення педагогічних умов досліджуваного феномена на активізацію мислення, стимулювання науково-пізнавальної діяльності та впровадження сучасних педагогічних технологій, реалізацію творчої самостійності студентів.

Із урахуванням наукових напрацювань учених щодо формування національної ментальності здобувачів вищої освіти у процесі нашого дослідження визначено чотири основні педагогічні умови вдосконалення досліджуваного феномена, а саме:

– актуалізація усвідомлення майбутніми вчителями ціннісної природи української ментальності у процесі етнізації змісту їх професійної підготовки засобами культурної спадщини скіфів;

– створення освітнього середовища вищої школи засобами скіфських реліквій, що впливає на розвиток особистісного ментального простору кожного майбутнього вчителя;

– обґрунтування та застосування у практиці роботи ЗВО експериментальної програми формування національної ментальності майбутніх учителів як реалізації набутих знань і мотивів в активному громадянському житті;

– розробка комплексного навчально-методичного інструментарію використання культурної спадщини скіфів із метою формування їх національної ментальності.

Характеризуючи *першу педагогічну умову* нашого дослідження (*актуалізація усвідомлення майбутніми вчителями ціннісної природи української ментальності у процесі етнізації змісту їх професійної підготовки засобами культурної спадщини скіфів),* звернено увагу на мотиваційну сферу майбутніх учителів і розвиток їх ціннісної орієнтації. Так, О. Реброва вважає цінності домінантою в оформленні ментальності, оскільки вони охоплюють практично всі аспекти багатогранного ментального простору: від етно-національного напряму, притаманного певній категорії людей, до індивідуальної ментальності особистості. Таким чином, цінності стають регулятором усіх аспектів існування людини в соціокультурному просторі: від поведінки до формування взаємин людини і суспільства, а також створюють умови для збереження та передачі етнічного, культурно-національного досвіду. Отже, як домінанта ментальності особистості або певної групи (*етнічної, суспільної, професійної*), цінності та ціннісні орієнтації виконують функції, котрі за змістом збігаються із напрямами функціонування ментальних феноменів і ментальності загалом, а саме: функцію стимулювання та визначення стратегії діяльності; функцію регуляції ставлення суб’єктів до об’єктів сприйняття, світоглядну функцію, духовно-перетворювальну функцію, соціокультурно-організаційну функцію [8, с. 136]. Із вище наведеного можна зробити висновок про складність *ціннісної природи української ментальності*, що характеризує активне та вибіркове ставлення особистості до світу, до себе, наповнює змістом особистісні позиції, є регулятором усіх аспектів існування людини в соціокультурному просторі.

Я. Калакура вказує на важливість застосування у практиці роботи етно-культурологічного напряму досліджень ментальності, котрий віддзеркалює пройдений етносом історичний шлях і може бути сприйнятий як частина національної культури. Крім того, як зазначає цей учений, з’ясування етнічних особливостей менталітету надає ключ до поглибленого проникнення до «механізму» розвитку культури, осягнення взаємозв’язків між явищами культури, традиціями, способом життя, що й формують своєрідну «матрицю» ментальності. Цей учений доводить, що за останні десятиріччя відродилася етнологія – наука про життя етносів та націологія – наука про життя націй, виокремилася низка етнодисциплін: *етнопсихологія, етнополітика, етнодержавознавство, етносоціологія*. Нагромаджено помітний масив праць із *етноісторії, етнодемографії, етнофілософії, етнокультурології, етнолінгвістики, етноетики тощо*. [2, с. 380]. Використання означених навчальних дисциплін, як компонент освітнього процесу вищої школи, відкриває нові можливості засвоєння історичної спадщини народів, які раніше проживали на території України та залишили свій культурний спадок, зокрема таких як скіфів.

Етнізація змісту освіти в сучасній вищій школі передбачає, на переконання Т. Коваль, урахування національних досягнень, використання досвіду народної педагогіки, розширення спектру навчальних дисциплін, пов’язаних із національною історією і культурою народів України, підвищення їх культуромісткості й національної забарвленості. У сучасній науковій літературі *етнізацію* розглядають як один із основних напрямів оновлення змісту освіти в сучасній вищій школі (*Т. Туркот*), як необхідну умову повноцінного розвитку етнічної свідомості, формування етнічної ідентичності майбутнього фахівця (*В. Горбунова*) [4, с. 52].

Застосування історичної спадщини скіфів, її реліквій та раритетів дозволяє студентам відчути подих минулого і з’ясувати причини вірувань, символіки, етносу українського народу. В. Мірошніченко, Г. Добровольська зазначають, що народні традиції, звичаї та обряди об’єднують минуле, сучасне і майбутнє народу, уможливлюють формування високорозвиненої сучасної нації. Засвоєні і примножені не одним поколінням, вони вміщують духовні, моральні цінності, ідеї, ідеали, погляди, норми поведінки. Минуле, сучасне і майбутнє – це нерозривні компоненти, що формують світогляд кожної особистості. Тому перед сучасними педагогами актуальним стає завдання виховання особистості, передавання досвіду минулого, розкриття молодому поколінню найважливішого призначення людини на землі, формування їх морально-духовної краси [6, с. 259].

Отже, вивчення спадщини минулого зорієнтовує сучасного педагога на майбутнє, учить цінувати українські традиції, а національна ментальність виступає у якості сучасного контексту онтології людини в культурі, її світосприйнятті та світобаченні крізь призму власного етносу (нації, народності), проявляється у домінуючих життєвих настроях людей, системі моральних вимог, норм, цінностей.

У процесі дослідження виокремлено наступні групи цінностей, котрі мають безпосереднє відношення до ментальності:

– національні цінності (історичне минуле, національні інтереси, етно-національні настанови, що підтримують зв'язок поколінь);

– духовні цінності (наука, релігія, економіка, політика, мистецтво тощо);

– моральні цінності (добро, свобода, патріотизм, справедливість, толерантність, чесність, вірність тощо);

– професійні цінності вчителя (цікава робота, активне діяльне життя, повага, упевненість у собі, педагогічна творчість, професійна самореалізація, самовдосконалення тощо);

– життєві цінності (життєва мудрість, пізнання, розвиток, наявність вірних друзів, щасливе сімейне життя, щастя інших тощо);

– особистісні цінності (здоров'я, любов, воля, продуктивне життя, достаток, розваги, міжособистісне спілкування, краса природи і мистецтва тощо).

Означені групи цінностей є основою ментальних пріоритетів майбутніх учителів.

Другою педагогічною умовою нашого дослідження стало *створення освітнього середовища вищої школи засобами скіфських реліквій, що впливає на розвиток особистісного ментального простору кожного майбутнього вчителя.* У контексті нашого дослідження таке *освітнє середовище закладу вищої освіти* (ЗВО) розглядаємо як можливість забезпечення низки умов для саморозвитку учасників освітнього процесу засобами скіфських реліквій. Хочемо лише зауважити на потребу врахування сучасних українських реалій при створенні такого середовища.

Пристаємо до наукової думки Я. Калакури, що саме завдяки особливостям менталітету українців, їх розважливості та толерантності в Україні не відбулося соціальних вибухів у ході Помаранчевої революції 2004 р. та Революції гідності 2014 р. Ментальні надбання українців, з одного боку, справляють потужний уплив на реформування нашого суспільства, на євроінтеграційні процеси, на подолання корупції, активно слугують відсічі путінській агресії проти України, звільненню Криму і тимчасово неконтрольованої території Донбасу від російської окупації, а з другого, засвідчують про поглиблення ментальних відмінностей українців від росіян на тлі масштабної дегуманізації сучасного російського суспільства, втрату ним людяності, наростання насилля у РФ та ігнорування нею міжнародного права [2, с. 382-383]. Тому реалізація цієї педагогічної умови пов'язано з створення такого середовища, котре надавало б можливість майбутнім учителям відчувати свою національну ідентичність і пишатися своїм національним характером і «духом» нації.

Третьою педагогічною умовою нашого дослідження є *обґрунтування та застосування в практиці роботи ЗВО експериментальної програми формування національної ментальності майбутніх учителів як реалізації набутих знань і мотивів в активному громадянському житті.*

Ця умова передбачає розробку комплексної експериментальної програми формування досліджуваного феномена для учителів різних спеціальностей із диференціюванням дослідницьких завдань, пов'язаних із аналізом скіфських раритетів. Основою цієї програми стало формування у кожного студента національної ментальності як системного процесу становлення чіткої уяви про наукові закономірності розвитку ментальних понять, розуміння ролі проявів ментальності через призму історичної спадщини скіфів; оволодіння життєво важливими національними звичаями і традиціями українського народу та скіфського етносу, що історично склався на теренах України; вироблення позитивного ставлення та збереження історично виправданого ставлення українського народу до своєї землі, праці на ній, культури життя у родині та громаді, свободи і відповідальності за своє майбутнє; реалізація набутих знань і мотивів в активному громадянському житті, особливо в волонтерстві та просвітницькій роботі.

У процесі реалізації експериментальної програми важливо було донести до студентів приналежність до української спільноти саме як до нації не за ознакою етнічного походження чи місця народження, проживання чи переважної мови спілкування, а за ознаками національної гідності, володіння такими моральними цінностями як патріотизм і почуття гордості за націю та приналежність до спільноти українських громадян, повага до самобутньої української культури й української державної мови. Важливим було в означеній програмі й створення ментально зорієнтованої інноваційної освіти, експериментальне впровадження якої, як зауважує А. Фурман, надає змогу привести у відповідність культурно організований соціум та освітню модель здійснення освітнього процесу, а відтак реалізувати кращі ментально-творчі потенції соціально-педагогічного оточення [12, с. 74].

Задачний підхід, а також ряд інноваційних технологій і форм навчання (*ментальні карти, діалоги, творчі-майстерні, диспути, конкурси творчих і дослідних робіт тощо*), котрі прогнозувалися для проведення експериментальної роботи щодо формування національної ментальності майбутніх вчителів із використанням історичної спадщини скіфів були спрямовані на розвиток особистісного світовідчуття, світосприймання кожного студента з урахуванням українського менталітету.

Остання педагогічна умова – *розробка комплексного навчально-методичного інструментарію використання культурної спадщини скіфів із метою формування їх національної ментальності.*

Культурна спадщина предків має значну вагу для проведення освітньої діяльності в процесі професійної підготовки майбутніх учителів. За словами Д. Муньєрі (D. Munjeri) «культурна спадщина апелює до нас через цінності, які їй надають люди, тому немає іншого способу зрозуміти та інтерпретувати матеріальне, як тільки через нематеріальне» [13, p. 332]. Отже, суб'єктивне сприйняття історичних раритетів є ланкою, що

органічно поєднує минуле з сьогоденням і майбутнім, надає можливість пишатися своєю історією і культурними традиціями.

О. Литвиненко стверджує, що в умовах суспільства, що трансформується, відбувається зміна загального розуміння ролі культурної спадщини у стратегіях культурної політики: *інструментально-раціоналістична тенденція* тут проявляється в акумуляції знання із застосуванням сучасних технологій, потрібних не для «освоєння» спадщини, що визначається сакральною (*класична модель*), а швидше для реконструкції об’єктів минулого, його функцій із метою їх «збереження» у потоці нескінченних змін. В основі такого підходу лежить відмова від тотального універсалізму картини світу та її заміщення культурним плюралізмом, що відображає все різноманіття соціокультурних взаємодій та відповідає ціннісним пріоритетам різних соціокультурних груп, що сприймають окремі фрагменти минулого саме так, як вони дозволяють адаптуватися у складному та динамічному соціокультурному середовищі [5]. Отже, реконструкції об’єктів минулого, його функцій передбачає їх умовне збереження у потоці нескінченних змін та адаптації у складному та динамічному сучасному соціокультурному середовищі.

**Висновки.** Таким чином, виокремлені педагогічні умови (актуалізація усвідомлення ціннісної природи української ментальності у процесі етнізації змісту професійної підготовки студентів; створення освітнього середовища ЗВО, що впливає на розвиток особистісного ментального простору кожного майбутнього вчителя; обґрунтування та застосування в практиці роботи ЗВО експериментальної програми формування національної ментальності майбутніх учителів; розробка комплексного навчально-методичного інструментарію використання культурної спадщини скіфів) є тим підґрунтям, котре обумовлює основні діяльнісні позиції щодо формування національної ментальності майбутніх учителів засобами історичної спадщини скіфів, і зорієнтовує здобувачів освіти на удосконалення знань із історії та культури нації, розвиває повагу до національних реліквій, сприяє активному використанню різних раритетів історичного минулого України. Вважаємо, що сьогодні – під час широкомасштабної війни України з російськими окупантами, потрібно якісно змінити розуміння ролі культурної спадщини скіфів у стратегіях освітньої політики України щодо її ефективного застосування у складному та динамічному сучасному освітньому середовищі України.

***Використана література:***


1. Видолоб Н. О. Психолого-педагогічні умови формування української ментальності учнів основної школи (на матеріалі уроків української літератури) : дис. … канд. психол. наук: 19.00.07. Київ, 2003. 238 с.
2. Калакура Я. Ментальність як концепт гуманітаристики. *Україна–Європа–Світ : міжнарод. зб. наук. пр. Серія : Історія, міжнародні відносини*. 2017. Вип. 19. С. 373–385. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ues_2017_19_44
3. Кільдеров Д. Е. Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів технологій на основі інтегративного навчання. *Web of Scholar*. 2018. № 5(23). Vol. 3. С.28–31.
4. Коваль Т. В. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до використання музичного фольклору в навчально-виховній роботі з учнями : дис. … канд. пед. наук 13.00.04. Вінниця, 2015. 344 с.
5. Литвиненко О. М. Культурний плюралізм і проблеми ідентичності. *Гуманітарні студії*. 2013. Вип. 18. С. 13–21.
6. Мірошніченко В., Добровольська Г. Народознавство як невичерпне джерело розвитку особистості. *Збірник наукових праць Національної академії державної прикордонної служби України. Серія : Педагогічні науки*. 2020. № 4. Т. 23. С. 251–263.
7. Носко М. О., Мехед О. Б. Аналіз педагогічних умов підготовки майбутніх учителів біології та основ здоров‘я до соціально-педагогічної діяльності в закладах загальної середньої освіти. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Теорія та методика навчання природничих наук*. 2023. № 4. С. 191–197.
8. Реброва О. Є. Методологічні основи педагогічної ментальності : культурологічний та професійний аспекти: монографія. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. 283 с. URL : http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/4361/1/MONOGRAPHY%201.pdf
9. Реброва О. Є. Педагогічні умови формування художньо-ментального досвіду майбутніх учителів мистецьких дисциплін. *Наука і освіта*. 2009. №7. С. 181–185.
10. Флегонтова Н. М. Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів до організації культурного дозвілля школярів на основі маркетингового підходу. *Проблеми освіти* : науковий збірник. 2011. № (68). С. 145–152.
11. Фоменко І. О. Педагогічні умови ефективної підготовки майбутніх учителів-філологів до проектної діяльності в основній школі. *Наукові праці. Серія :«Педагогіка»*. 2012. Вип. 146. Т. 158. С.106-110.
12. Фурман А. Українська ментальність та її культурно-психологічні координати. *Психологія і суспільство.* 2001. № 1. С. 9–74.
13. Munjeri D. Tangible and Intangible Heritage : From difference to convergence. *Museum International*. 2004. Vol. 56, Iss. 1/2. P. 12–20.


***References:***


1. Vydolob N. O. (2003) Psykholoho-pedahohichni umovy formuvannia ukrainskoi mentalnosti uchniv osnovnoi shkoly (na materiali urokiv ukrainskoi literatury). [Psychological and pedagogical conditions for the formation of the Ukrainian mentality of primary school students (on the material of Ukrainian literature lessons)] : dys. … kand. psykhol. nauk: 19.00.07. Kyiv. 238 s. [in Ukrainian].
2. Kalakura Ya. (2017) Mentalnist yak kontsept humanitarystyky. [Mentality as a concept of humanitarianism]. *Ukraina–Ievropa–Svit : mizhnarod*. zb. nauk. pr. Seria : Istoriia, mizhnarodni vidnosyny. Vyp. 19. S. 373–385. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ues_2017_19_44 [in Ukrainian].
3. Kilderov D. E. (2018) Pedahohichni umovy pidhotovky maibutnikh uchyteliv tekhnolohii na osnovi intehratyvnoho navchannia. [Pedagogical conditions for the training of future technology teachers based on integrative learning]. *Web of Scholar.* № 5(23). Vol. 3. S. 28–31 [in Ukrainian].

4. Koval T. V. Pidhotovka maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv do vykorystannia muzychnoho folkloru v navchalno-vykhovnii roboti z uchniamy. [Preparation of future primary school teachers for the use of musical folklore in educational work with students] : dys. … kand. ped. nauk 13.00.04. Vinnytsia, 2015. 344 s. [in Ukrainian].
5. Lytvynenko O. M. (2013) Kulturnyi pliuralizm i problemy identychnosti. [Cultural pluralism and identity problems ]. Humanitarni studii. Vyp. 18. S. 13–21 [in Ukrainian].
6. Miroshnichenko V., Dobrovolska H. (2020) Narodoznavstvo yak nevycherpne dzherelo rozvytku osobystosti. [Ethnology as an inexhaustible source of personality development]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Seria : Pedahohichni nauky*. № 4. T. 23. S. 251–263 [in Ukrainian].
7. Nosko M. O., Mekhed O. B. (2023) Analiz pedahohichnykh umov pidhotovky maibutnikh uchyteliv biolohii ta osnov zdorov'ia do sotsialno-pedahohichnoi diialnosti v zakladakh zahalnoi serednoi osvity. [Analysis of pedagogical conditions for the preparation of future teachers of biology and the basics of health for socio-pedagogical activities in general secondary education institutions]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Seria : Teoriia ta metodyka navchannia pryrodnychykh nauk*. № 4. S.191–197 [in Ukrainian].
8. Rebrova O. Ye. (2012) Metodolohichni osnovy pedahohichnoi mentalnosti : kulturolohichnyi ta profesiinyi aspekty. [Methodological foundations of pedagogical mentality: cultural and professional aspects] : monohrafiia. Kyiv : NPU imeni M.P. Drahomanova. 283 s. URL : http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/4361/1/MONOGRAPHY%201.pdf [in Ukrainian].
9. Rebrova O. Ye. (2009) Pedahohichni umovy formuvannia khudozhno-mentalnoho dosvidu maibutnikh uchyteliv mystetskykh dystsyplin. [Pedagogical conditions for the formation of artistic and mental experience of future teachers of art disciplines]. *Nauka i osvita*. № 7. S. 181–185 [in Ukrainian].
10. Flehontova N. M. (2011) Pedahohichni umovy pidhotovky maibutnikh uchyteliv do orhanizatsii kulturnoho dozvillia shkoliariv na osnovi marketynhovoho pidkhodu. [Pedagogical conditions for preparing future teachers for the organization of schoolchildren's cultural leisure based on a marketing approach]. *Problemy osvity : naukovyi zbirnyk*. № (68). S. 145–152 [in Ukrainian].
11. Fomenko I. O. (2012) Pedahohichni umovy efektyvnoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv-filolohiv do proektnoi diialnosti v osnovnii shkoli. [Pedagogical conditions for effective training of future philology teachers for project activities in primary school]. *Naukovi pratsi. Seria :«Pedahohika»*. Vyp. 146. T. 158. S.106–110 [in Ukrainian].
12. Furman A. (2001) Ukrainska mentalnist ta yii kulturno-psykholohichni koordynaty. [Ukrainian mentality and its cultural and psychological coordinates]. *Psykholohiia i suspilstvo*. № 1. S. 9–74 [in Ukrainian].
13. Munjeri D. (2004) Tangible and Intangible Heritage: From difference to convergence. Museum International. Vol. 56, Iss. 1/2. P. 12–20

***Hladkyi M., Shapran O. Pedagogical conditions for the formation of the national mentality of future teachers using the cultural heritage of the Scythians***

*The article is devoted to the actual problem of forming of the national mentality of future Ukrainian teachers using the cultural heritage of the peoples who lived on the territory of Ukraine's state (the Scythians). The emphasis in the scientific publication is clarifying the essence of the concept of «pedagogical conditions» and defining their features as a generalized set of objective opportunities and circumstances to ensure the effectiveness and optimization of the pedagogical (educational) process (the need to establish internal and external connections of the educational process that affect its quality; the artificiality of the construction of pedagogical conditions; the presence of technological and practical components of the pedagogical conditions identified by the researcher). On the basis of content analysis, the pedagogical conditions for the formation of the national mentality of future teachers using the historical heritage of the Scythians have been clarified, namely: the actualization of the awareness of the future teachers of the valuable nature of the Ukrainian mentality in the process of ethnicizing the content of their professional training by means of the cultural heritage of the Scythians; creation of an educational environment of a higher school by means of Scythian relics, which affects the development of the personal mental space of each future teacher; substantiation and application in practice of the work of higher education institutions of the experimental program of formation of the national mentality of future teachers as the implementation of acquired knowledge and motives in active civic life; development of a comprehensive educational and methodological toolkit for using the cultural heritage of the Scythians with the aim of forming their national mentality. A conclusion has been made about the change in the general understanding of the role of the cultural heritage of the Scythians in the educational policy strategies of Ukraine, as well as in the need to reconstruct the objects of the past, their preservation in the flow of endless changes and adaptation to effective use in the complex and dynamic modern educational environment of Ukraine.*

***Key words:*** *pedagogical conditions, formation of national mentality, cultural heritage of Scythians, values, educational environment of a higher school, ethnicization of the content of education, future teachers.*